

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ *È Ě* κατά ΕΛΛΑΔΑΣ

(Προσφυγή αριθ. 61153/09)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

10 Μαΐου 2011

Η παρούσα απόφαση είναι οριστική. Μπορεί να υποστεί τυπικές διορθώσεις.

Στην υπόθεση *È Ě* κατά Ελλάδας,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας σε Επιτροπή αποτελούμενη από τους:

Μεταφραστική Υπηρεσία Υπουργείου Εξωτερικών, Αθήνα
SERVICE DES TRADUCTIONS DU MINISTERE DES AFFAIRES ETRANGERES
DE LA REPUBLIQUE HELLENIQUE, ATHENES
HELLENIC REPUBLIC, MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS, TRANSLATION
SERVICE, ATHENS

Anatoly Kovler, *πρόεδρος,*

Γεώργιο Νικολάου,

Mirjana Lazarova Trajkovska, *δικαστές,*

και τον André Wampach, *αναπληρωτή γραμματέα τμήματος.*

Αφού διασκέφθηκε σε συμβούλιο στις 12 Απριλίου 2011,

Εκδίδει την πιο κάτω απόφαση, η οποία ελήφθη την ημερομηνία
αυτή:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση έχει εισαχθεί με μία προσφυγή (αριθ. 61153/09) κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας κατατεθείσα ενώπιον του Δικαστηρίου δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση») από τρεις Έλληνες υπηκόους, τους κυρίους Γ Μ, Ε Μ και Ν Μ («οι προσφεύγοντες»), στις 4 Νοεμβρίου 2009.

2. Οι προσφεύγοντες εκπροσωπήθηκαν από τον κύριο Β. Χειρδάρη, δικηγόρο Αθηνών. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπήθηκε από τους απεσταλμένους του αντιπροσώπου της, κυρία Κ. Παρασκευοπούλου, πάρεδρο, κύριο Μ. Απέσσο, σύμβουλο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και κυρία Ζ. Χατζηπαύλου, δικαστική αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Στις 5 Μαΐου 2010, η πρόεδρος του πρώτου τμήματος αποφάσισε να κοινοποιήσει την προσφυγή στην Κυβέρνηση. Κατ'εφαρμογή του Πρωτοκόλλου αριθ.14, η προσφυγή ανατέθηκε σε μία Επιτροπή αποτελούμενη από τρεις δικαστές.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

4. Οι προσφεύγοντες έχουν γεννηθεί το 1934, 1968 και 1966 αντίστοιχα και κατοικούν στην ίδια διεύθυνση στην Αθήνα. Ο πρώτος προσφεύγων είναι πατέρας των άλλων δύο.

5. Στις 26 Φεβρουαρίου 1998, οι προσφεύγοντες άσκησαν ενώπιον του Πρωτοδικείου Λασιθίου (Κρήτη) αγωγή αποζημίωσης σε βάρος του Κ.Κ., ενός εργολάβου στον οποίο είχαν αναθέσει την κατασκευή ενός κτιρίου επί ενός οικοπέδου ιδιοκτησίας του πρώτου προσφεύγοντος. Στις 5 Μαρτίου 1999, ο Κ.Κ. κατέθεσε ανταγωγή. Η συζήτηση, η οποία είχε αρχικά οριστεί για τις 4 Νοεμβρίου 1998, αναβλήθηκε για τις 21 Απριλίου 1999 με αίτημα του εναγόμενου.

6. Στις 28 Μαρτίου 2000 και 29 Ιουνίου 2001, με δύο προδικαστικές αποφάσεις, το δικαστήριο διέταξε τη διεξαγωγή προανάκρισης (αποφάσεις αριθ. 62/2000 και 280/2001 αντίστοιχα). Στις 28 Ιανουαρίου 2002, οι προσφεύγοντες άσκησαν τον ορισμό νέας δικασίμου, η οποία ορίσθηκε για τις 20 Μαρτίου 2002.

7. Στις 15 Σεπτεμβρίου 2002, η αγωγή και η ανταγωγή έγιναν εν μέρει δεκτές (απόφαση αριθ. 267/2002).

8. Στις 11 και 14 Φεβρουαρίου 2003 αντίστοιχα, τόσο ο Κ.Κ. όσο και οι προσφεύγοντες άσκησαν έφεση κατά της προαναφερόμενης απόφασης. Η συζήτηση ορίσθηκε για τις 16 Σεπτεμβρίου 2003.

9. Στις 20 Απριλίου 2004, το εφετείο Κρήτης εξαφάνισε την πρωτόδικη απόφαση και έκανε εν μέρει δεκτή την έφεση (απόφαση αριθ. 179/2004).

10. Στις 11 Ιουνίου 2004, ο Κ.Κ. άσκησε αίτηση αναίρεσης.

11. Την 1^η Μαρτίου 2006, ο Άρειος Πάγος αναίρεσε εν μέρει την εφετειακή απόφαση και ανέπεμψε την υπόθεση ενώπιον διαφορετικής σύνθεσης του εφετείου (απόφαση αριθ. 383/2006). Στις 5 Μαΐου 2006, οι

προσφεύγοντες ζήτησαν τον ορισμό νέας δικασίμου. Η συζήτηση ορίστηκε για τις 27 Φεβρουαρίου 2007.

12. Στις 21 Ιανουαρίου 2008, με προδικαστική απόφαση, το εφετείο διέταξε τη διεξαγωγή προανάκρισης (απόφαση αριθ. 29/2008).

13. Στις 4 Μαρτίου 2008, οι προσφεύγοντες ζήτησαν τον ορισμό νέας δικασίμου. Η συζήτηση, η οποία είχε αρχικά ορισθεί για τις 21 Οκτωβρίου 2008, έλαβε χώρα στις 20 Οκτωβρίου 2009.

14. Στις 5 Φεβρουαρίου 2010, το εφετείο Κρήτης διέταξε νέα προανάκριση (απόφαση αριθ. 32/2010).

15. Στις 18 Φεβρουαρίου 2010, ο Κ.Κ. ζήτησε τον ορισμό νέας δικασίμου.

16. Στις 21 Σεπτεμβρίου 2010, η συζήτηση έλαβε χώρα ενώπιον του εφετείου Κρήτης το οποίο επιφυλάχθηκε να εκδώσει απόφαση.

17. Στις 7 Φεβρουαρίου 2011, το εφετείο εξαφάνισε την απόφαση αριθ. 267/2002 του Πρωτοδικείου Λασιθίου (Κρήτη) και έκανε εν μέρει δεκτή την έφεση (απόφαση αριθ. 58/2011). Στον προσφεύγοντα επιδόθηκε η απόφαση στις 2 Μαρτίου 2011. Αυτή κατέστη οριστική στις 3 Απριλίου 2011.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΟ

I. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

18. Οι προσφεύγοντες παραπονέθηκαν ότι η διάρκεια της διαδικασίας παραγνώρισε την αρχή της «λογικής προθεσμίας» όπως αυτή προβλέπεται στο άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης, το οποίο έχει ως εξής:

«Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή (...)
εντός λογικής προθεσμίας υπό (...) δικαστηρίου (...), το οποίον θα

αποφασίση (...)επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...))»

19. Η Κυβέρνηση αντέκρουσε αυτό το επιχείρημα.

20. Η περίοδος που πρέπει να ληφθεί υπόψη άρχισε στις 26 Φεβρουαρίου 1998, με την άσκηση της αγωγής των προσφευγόντων ενώπιον του Πρωτοδικείου Λασιθίου, και περατώθηκε στις 7 Φεβρουαρίου 2011, με τη δημοσίευση της απόφασης αριθ. 58/2011 του εφετείου Κρήτης. Διήρκεσε επομένως περίπου δεκατρία έτη για τρεις βαθμούς δικαιοδοσίας.

A. Επί του παραδεκτού

21. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 § 3 α) της Σύμβασης. Σημειώνει επιπλέον ότι αυτή δεν προσκρούει σε κανέναν άλλο λόγο απαραδέκτου. Πρέπει επομένως να κηρυχθεί παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

22. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας μιας διαδικασίας εκτιμάται σύμφωνα με τις συνθήκες της υπόθεσης και λαμβανομένων υπόψη των κριτηρίων που έχουν καθιερωθεί από την νομολογία του, και ειδικότερα της πολυπλοκότητας της υπόθεσης, της συμπεριφοράς των προσφευγόντων και εκείνης των αρμοδίων αρχών, καθώς και του αντικειμένου της διαφοράς για τους ενδιαφερόμενους (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Frydlender κατά Γαλλίας* [GC], αριθ. 30979/96, § 43, ECHR 2000-VII).

23. Το Δικαστήριο έχει χειριστεί πολλές φορές υποθέσεις που εγείρουν ζητήματα παρόμοια με εκείνα της προκείμενης υπόθεσης και έχει

διαπιστώσει την παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης (βλέπε την πιο πάνω απόφαση *Frydlender*).

24. Αφού εξέτασε όλα τα στοιχεία που του υποβλήθηκαν, το Δικαστήριο θεωρεί ότι η Κυβέρνηση δεν εξέθεσε κανένα γεγονός ή επιχείρημα που να μπορεί να οδηγήσει σε διαφορετικό συμπέρασμα στην παρούσα περίπτωση. Λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας του επί του ζητήματος αυτού, το Δικαστήριο εκτιμά ότι, εν προκειμένω, η διάρκεια της επίδικης διαδικασίας ήταν υπερβολική και δεν ανταποκρίθηκε στην απαίτηση της «λογικής προθεσμίας».

Συνεπώς, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 13 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

25. Οι προσφεύγοντες παραπονούνται ομοίως για το γεγονός ότι στην Ελλάδα δεν υπάρχει κανένα δικαστήριο στο οποίο να μπορεί κάποιος να απευθυνθεί για να παραπονεθεί για την υπερβολική διάρκεια της διαδικασίας. Επικαλούνται το άρθρο 13 της Σύμβασης, το οποίο έχει ως εξής:

«Παν πρόσωπον του οποίου τα αναγνωριζόμενα εν τη (...) Συμβάσει δικαιώματα και ελευθερίαι παρεβιάσθησαν, έχει το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον εθνικής αρχής, έστω και αν η παραβίασις διεπράχθη υπό προσώπων ενεργούντων εν τη εκτελέσει των δημοσίων καθηκόντων των.»

26. Η Κυβέρνηση αντέκρουσε αυτό το επιχείρημα.

27. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι η αιτίαση αυτή συνδέεται με την πιο πάνω εξετασθείσα και πρέπει επομένως να κηρυχθεί και αυτή παραδεκτή.

28. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το άρθρο 13 εγγυάται μία πραγματική προσφυγή ενώπιον εθνικού δικαστηρίου που να επιτρέπει την προσφυγή κατά της παραβίασης της υποχρέωσης, η οποία επιβάλλεται από το άρθρο 6 § 1, να εκδικάζονται οι υποθέσεις μέσα σε λογική προθεσμία (βλέπε *Kudla κατά Πολωνίας* [GC], no. 30210/96, § 156, ECHR 2000-XI). Επισημαίνει ότι οι ενστάσεις και τα επιχειρήματα που προβάλλει η Κυβέρνηση έχουν εκτεθεί και απορριφθεί σε προηγούμενες υποθέσεις (βλέπε *Κόντη-Αρβανίτη κατά Ελλάδας*, no. 53401/99, §§ 29-30, 10 Απριλίου 2003 και *Τσουκαλάς κατά Ελλάδας*, no. 12286/08, §§ 37-43, 22 Ιουλίου 2010) και δεν διακρίνει εν προκειμένω κανένα λόγο για να καταλήξει σε διαφορετικό συμπέρασμα.

29. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο εκτιμά ότι εν προκειμένω υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης λόγω της απουσίας στο εθνικό δίκαιο μιας προσφυγής που θα επέτρεπε στους προσφεύγοντες να επιτύχουν την κύρωση του δικαιώματός τους να δικαστεί η υπόθεσή τους μέσα σε λογική προθεσμία, με την έννοια του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

III. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

30. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της και εάν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους επιτρέπει την ατελή μόνον επανόρθωση των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο επιδικάζει στον ζημιωθέντα διάδικο, εφόσον συντρέχει λόγος, μία δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Ζημία

31. Οι προσφεύγοντες αξίωσαν 15.000 ευρώ έκαστος για ηθική βλάβη.

32. Η Κυβέρνηση θεώρησε υπερβολικό το αιτούμενο ποσό και υποστήριξε ότι τυχόν διαπίστωση της παραβίασης θα συνιστούσε μία επαρκή δίκαιη ικανοποίηση. Υποστήριξε ωστόσο ότι αν το Δικαστήριο έκρινε απαραίτητο να επιδικάσει κάποιο ποσό στους προσφεύγοντες, το ποσό των 6.000 ευρώ σε έκαστο προσφεύγοντα θα ήταν επαρκές και εύλογο.

33. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι οι προσφεύγοντες υπέστησαν ηθική βλάβη. Αποφαινόμενο κατά δίκαιη κρίση, επιδικάζει από κοινού στους προσφεύγοντες το ποσό των 14.000 ευρώ για ηθική βλάβη, πλέον οποιουδήποτε φόρου μπορεί να οφείλεται επί του ποσού αυτού.

Β. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

34. Οι προσφεύγοντες αξίωσαν ομοίως 615 ευρώ έκαστος για τα έξοδα και τη δικαστική δαπάνη στα οποία υποβλήθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου. Προσκόμισαν τρεις ξεχωριστές αποδείξεις για το ποσό αυτό προς στήριξη του αιτήματός τους.

35. Η Κυβέρνηση αμφισβήτησε το αίτημα των προσφευγόντων και υποστήριξε ότι το αιτούμενο ποσό δεν ήταν εύλογο. Σε περίπτωση, εν τούτοις, που το Δικαστήριο κρίνει προσήκον να επιδικάσει στους προσφεύγοντες κάποιο ποσό για την αιτία αυτή, το ποσό των 1.000 ευρώ από κοινού για τους προσφεύγοντες θα ήταν επαρκές.

36. Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, η επιδίκαση εξόδων και δικαστικής δαπάνης προϋποθέτει την απόδειξη της πραγματικότητας, της αναγκαιότητάς τους και, επιπλέον, του εύλογου χαρακτήρα του ύψους τους (*Ιατρίδης κατά Ελλάδας* (δίκαιη ικανοποίηση) [GC], no. 31107/96, § 54, ECHR 2000-XI).

37. Λαμβανομένων υπόψη των εγγράφων που έχει στην κατοχή του και της νομολογίας του, το Δικαστήριο θεωρεί εύλογο να επιδικάσει στους προσφεύγοντες ολόκληρο το αιτούμενο ποσό για την αιτία αυτή, ήτοι 615 ευρώ σε έκαστο των προσφευγόντων, πλέον οποιουδήποτε φόρου μπορεί να οφείλεται από τους προσφεύγοντες.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

38. Το Δικαστήριο κρίνει προσήκον να βασίσει το επιτόκιο των τόκων υπερημερίας στο επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Κηρύσσει* την προσφυγή παραδεκτή.
2. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.
3. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης.
4. *Αποφαίνεται*
  - α) ότι το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλει στους προσφεύγοντες, εντός τριών μηνών, τα ακόλουθα ποσά:
    - (i) 14.000 (δεκατέσσερις χιλιάδες) ευρώ από κοινού, πλέον οποιουδήποτε φόρου που μπορεί να οφείλεται, για ηθική βλάβη,
    - (ii) 615 (εξακόσια δεκαπέντε) ευρώ σε έκαστο προσφεύγοντα, πλέον οποιουδήποτε φόρου που μπορεί να οφείλεται, για έξοδα και δικαστική δαπάνη.

β) ότι, από τη λήξη της προθεσμίας αυτής και μέχρι την καταβολή, τα ποσά αυτά θα προσαυξηθούν με τόκους υπολογιζόμενους με επιτόκιο ίσο με το επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, το οποίο θα ισχύει κατά την εν λόγω περίοδο, προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

5. Απορρίπτει το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στην αγγλική γλώσσα και στη συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 10 Μαΐου 2011, κατ'εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του κανονισμού.

(υπογραφή)

André Wampach

Αναπληρωτής Γραμματέας

(υπογραφή)

Anatoly Kovler

Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση του συνημμένου
εγγράφου από τα αγγλικά.

Αθήνα, 24 Μαΐου 2011.

Ο μεταφραστής

Αλέξανδρος Πετροτσόπουλος